

Avrupa'nın Sınırlarını (A'dan Z'ye) Anlamak Anahtar Kelimeler ve Teknik Terimler Sözlüğü

Bu sözlük Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan için hazırlanan **yol haritalarında** kullanılan tüm anahtar kelimelerin ve teknik terimlerin açıklamalarını içeriyor. Bu detaylı açıklamalardan, Schengen vizesiz dolaşım bölgesine katılmak için ülkelerin atmaları gereken adımların ne kadar kapsamlı olduğu, reformların sadece Balkan ülkelerinin yararına olmadığı ve tüm Avrupa Birliği'ni suç ve yasadışı göçe karşı koruduğu anlaşılıyor.

Bosna Hersek'deki bu öğrenciler ve daha pek çok genç, AB'ye vizesiz dolaşım imkanını sabırsızlıkla bekliyor.

Fotoğraf: Tuzla Üniversitesi

- ▶ **Kaynak Belgeler**
 - ▶ Kimlik Kartları
- ▶ **Taşıyıcı Sorumlulukları**
- ▶ **Suçluların Malvarlığına El Konulması**
- ▶ **Avrupa Konseyi Sözleşmeleri**
- ▶ **Ceza İşlerinde Adli İşbirliği Öngören Avrupa Konseyi Sözleşmeleri**
- ▶ **Yolsuzluk**
- ▶ **Seyahat Yasağına Yönelik AB Ortak Eylem Planı**
- ▶ **AB'nin Mevzuatını Oluşturan Belgeler**
- ▶ **Avrupa Yargı Ağı Eurojust**
- ▶ **Avrupa Polis Bürosu (Europol)**
 - ▶ Stratejik İşbirliği Anlaşmaları
 - ▶ Operasyonel İşbirliği Anlaşmaları
- ▶ **FRONTEX**
- ▶ **Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)**
- ▶ **Biyometrik Seyahat Belgelerinde Uluslararası Sivil Havacılık Kurumu ve Avrupa Komisyonu Standartları**
- ▶ **Yasadışı Göçmenlerin Sınır içi Tesbiti**
- ▶ **Pasaportların Kişiselleştirilmesi Ve Dağıtım Sürecinde Doğruluk ve Güvenlik**

- ▶ LASP/SLTD Veritabanı
- ▶ Elektronik Cihazlarca Okunan Biyometrik Seyahat Belgeleri
- ▶ Göç Yönetimi
 - ▶ Göç Akınlarının Denetimi
 - ▶ Göç Profilleri
- ▶ Kara Para Aklama
- ▶ Ulusal Bütüncül Sınır Yönetimi
- ▶ Geri Dönerlerin Toplum İle Yeniden Bütünleşebilmesi İçin Ulusal Strateji
- ▶ Bireysel Verilerin Korunmasına Dair Mevzuat
- ▶ Geri Kabul Anlaşması
 - ▶ Çift Taraflı Geri Kabul Anlaşması
 - ▶ Uygulama Protokolleri
- ▶ Sınırdışı Edilme Sebebi İle Hazırlanan Standart AB Dolaşım Belgeleri
- ▶ Göçmenler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler
 - ▶ Göçmenler
 - ▶ Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler
- ▶ Schengen Anlaşması
 - ▶ Schengen Beyaz Ve Kara Listeleri
 - ▶ SIS Ve VIS
- ▶ İnsan Ticareti
- ▶ Vize Kolaylaştırma Anlaşması
- ▶ Vize Reddi Ve Giriş Reddi Oranları
 - ▶ Vize Reddi Oranı
 - ▶ Giriş Reddi Oranı

Kaynak Belgeler

Pasaport, kimlik kartı ve sürücü ehliyeti almak için gerekli olan temel belgelerdir. Destekleyici belgelere örnek olarak nüfus kaydı, evlilik belgesi, ölüm tespit belgesi, boşanma belgesi ve bazı ülkelerde sosyal güvenlik kartları gösterilebilir. Kaynak belgelerin gösterilmesi diğer belgelerin temini için şart olduğundan bunların her türlü sahtecilik ve tahrifata karşı korunması büyük önem arz etmektedir.

Kaynak belgelerin güvenli hale getirilmesi kapsamlı önlemler gerektirmektedir. Belgelerin sahtecilik ve tahrifata karşı korunması ve bireye ait bilgilerin (doğum ve ölüm bilgileri gibi) saklandığı nüfus kayıtlarının güvenliği bu önlemlere örnek teşkil etmektedir. Nüfus kayıtlarına erişimin kısıtlanması, güvenlik kontrollerinin gereken nispette uygulanması, belgelerde sahtecilik ve tahrifatı engelleyecek güvenli tasarımların bulunması, merkezî elektronik veritabanılarına da bulunanlar dahil olmak üzere, belgelerin aslı gibi kopyalarının da güvenli bir şekilde ve gerektiği gibi saklanması, bilgi doğrulama amacı ile kaynak veritabanına doğrudan link seçeneği ve belgeleri incelemek ve teşhis etmekle yükümlü kişilerin yolsuzluk ve sahtecilikle mücadele konularını da içeren geniş kapsamlı ve süreklilik arz eden hazırlık programlarına tâbi tutulmaları bu önlemler arasında sayılabilir.

Dolaşım belgelerinin kişiselleştirilmesi konusunda ise "dört göz ilkesi" ve "görevlerin ayrılığı" hususlarına sürecin her aşamasında dikkat edilmelidir.

Kimlik Kartları

Vize yol haritaları, Batı Balkan ülkelerinden kaynak belgeler ve **kimlik kartlarında** yüksek güvenlik standartlarının yakalanmasını ve bu belgelerin hazırlanması ve verilmesinde kesin kurallara tâbi bir prosedürün uygulanmasını şart koşar. Bazı durumlarda seyahat belgesi bazen kaynak belge işlevi olan, öte yandan, nüfus kaydı gibi belgelerin temininde ise ibrazı şart koşulan kimlik kartı kategorisi özellikle, yol haritalarında özellikle yer almaktadır.

Taşıyıcı Sorumlulukları

Taşıyıcı sorumlulukları, bireyler, kurumlar ya da kuruluşlar tarafından yolcuların hava, deniz ya da kara yoluyla taşındığı durumlarda yolcuların geçerli ve kabul edilen vize veya oturma izni gibi seyahat belgelerini haiz olmalarını garantileyen

yükümlülükler anlamına gelir. Seyahat belgelerinin denetimini gereken şekilde sağlayamayan ve ülkeyeizni olmayan yabancıların girişine göz yuman taşıyıcılar, bu kişilerin ülkelerine geri gönderilmesinden fiilen sorumludur ve ayrıca haklarında maddi ceza uygulanır.

Taşıyıcı sorumlulukları 1985 tarihli **Schengen Anlaşması'nda** belirtilen yükümleri açıklayan 1990 tarihli Schengen Sözleşmesinin 26. maddesinde açıklanmıştır. 2001 yılında onaylanan AB Yönergesi (2001/51/EC), 26. maddeyi tamamlayıcı nitelikte olup taşıyıcı sorumluluklarının "göçün önüne geçmek ve yasadışı göçle mücadele etmek" amacıyla yürürlüğe konduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, vize yol haritaları, Batı Balkan ülkelerinin taşıyıcı sorumluluklarına yönelik yönetmeliği yürürlüğe koymalarını ve yaptırımları belirlemelerini talep edilmiştir.

Suçluların Malvarlığına El Konması

Bu konudaki yasal düzenleme, herhangi bir suçtan kaynaklanan edinimlerin suçlulara bırakılmasına engel olmak için gerekli görülmektedir. Bu tür edinimlerin bir başka kişiye aktarıldığı durumlarda da malvarlığına el konabilir. Bunun için sözkonusu suçun işlendiğini tasdikleyen bir mahkeme kararı gerekmektedir. Avrupa Birliği'nde, bir üye ülke bir diğer üye ülkede işlenmiş bir suçtan kaynaklı edinimlerin dondurulması ya da bu tür bir edinime el konulmasını talep edebilir.

Avrupa Konseyi, suçluların edinimlerine el konulmasına yönelik iki sözleşmeye imzalamıştır. AB, 1990 ve 2005 tarihli bu sözleşmeler temelinde, sözkonusu iki sözleşmeden daha da katı bir mevzuat oluşturmuştur.

Avrupa Konseyi Sözleşmeleri

Avrupa Konseyi, AB'inden farklı ve daha eski bir kurumdur. 1949'da kurulan bu kurumun merkezi Strazburg'dadır ve bünyesinde, vize serbestleşmesi sürecine dahilbeş Batı Balkan ülkesi (Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan) ile beraber toplam 47 üyesi vardır.

Avrupa Konseyi genellikle kabul ettiği sözleşmeler temelinde faaliyet gösterir. Bu kurumun üyeleri, hazırlayıp kabul ettikleri sözleşmeler ve uluslararası antlaşmalar yoluyla, yasal ve diğer standartlar üzerinde mutabakata varır. Avrupa Konseyi sözleşmeleri, üye devletlerin imza ve onayı ile yasal bağlayıcılık kazanır ve bu devletlerce iç hukuk düzenine aktarılır. Pekçok Avrupa Konseyi sözleşmesi üye olmayan ülkelerin imzasına da açılmıştır.

Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dairesi verilerine göre toplam **205 Avrupa Konseyi Sözleşmesi** bulunmaktadır. Batı Balkan ülkeleri yolsuzluktan **bireysel verilerin korunması** ve ceza işlerinde adli işbirliğine kadar pekçok alanı ilgilendiren bu sözleşmeleri uygulamakla yükümlüdür. (Bkz. bir sonraki madde)

Ceza İşlerinde Adli İşbirliğine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmeleri

Ana sözleşmeler olarak da bilinen ceza işlerinde adli işbirliğine dair iki temel Avrupa Konseyi Sözleşmesi vardır. Bunlar, **1957 tarihli Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesi** ve **1959 tarihli Ceza İşlerinde Karşılıklı Adli Yardım Sözleşmesidir**. Bu temel sözleşmelerin yanısıra ceza işlerinde adli işbirliğine dair toplam **31 sözleşme ve protokol** vardır. Bunlara arasında, koşullu olarak hüküm giymiş veya koşullu olarak serbest bırakılmış suçluların denetimini, ceza işlerinde dava naklini,

hükümlülerin naklini, yolsuzluk, terörizmi önleme ve terörizmle mücadele, para aklama ve suç kaynaklı edinimlere el konması konularını, yasal kısıtlamaları, insan kaçakçılığını, şiddet içeren suçlarda tazminatı ve siber suçları içeren sözleşme ve protokoller yer almaktadır.

Batı Balkan ülkelerinden, ceza işlerinde adli işbirliğinin sağlanması için uluslararası sözleşmelerini, özellikle Avrupa Konseyi sözleşmelerini imzalamalarının yanısıra, AB ülkeleri ve diğer bölge ülkelerinde ceza işlerinde adli işbirliği konusunda savcı ve hakimlerin verimliliklerinin artırılması için gerekli önlemlerin alınması istenmektedir.

Yolsuzluk

Yolsuzluk ile mücadele AB'nin öncelikleri arasında gelmektedir. Bulgaristan ve Romanya'nın üyeliği ile ilgili tartışmalar da gösteriyor ki, pek çok AB ülkesi adı yolsuzlukla anılan ülkelerin AB'ye üyeliğinin dürüstlük standartlarını zedeleyeceğinden çekinmektedirler.

Yolsuzluk endeksleri arasında belki de en bilineni olan Uluslararası Şeffalık Örgütü'nün **Yolsuzluk Algılama Endeksi**, Batı Balkan ülkelerine bu konuda oldukça kötü bir not vermektedir. En yüksek puanın 10 (en sorunsuz) en düşük puanın ise 0 (en sorunlu) olarak belirlendiği bu endekse göre Batı Balkan ülkelerinin aldığı puanlardan bazıları şu şekildedir: En sorunsuz Batı Balkan ülkesi 3.6 puan ile Makedonya, en sorunlu Batı Balkan ülkesi 3.2 puan ile Bosna Hersek. Bir karşılaştırma yapılırsa, Slovenya aynı endekse göre 6.7 puan, en sorunsuz ülke olan Danimarka'nın ise 9.3 puan almıştır. Dünya sıralamasında en alt sırada 1.0 ile Somali yer almaktadır.

AB, Batı Balkan ülkelerinin yolsuzlukla mücadeleye yönelik yeni stratejiler geliştirmeleri ve bunlarla uyumlu hareket planları ve gerekli yasal düzenlemelerin yerine getirilmesi konusunda oldukça hassastır. Vize yol haritaları, sınır denetiminden (örneğin sınır polisi, gümrük) ve seyahat belgeleri ve vizelerden sorumlu kurum ve kuruluşlardaki yolsuzlukla da mücadeleye yönelik gerekli adımların atılmasını şart koşmaktadır.

Öte yandan vize yol haritaları, Batı Balkan ülkeleri tarafından Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi'nin ilgili sözleşmelerinde hayata geçirilmelerini öngörmektedir. Örnek olarak 2003 tarihli **BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi**, 1999 tarihli **Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Medeni Hukuk Sözleşmesi** ve aynı yıla ait **Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi** verilebilir.

Seyahat Yasağına Yönelik AB Ortak Eylem Planı

"Ortak Eylem Planı", AB **Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası'nın** (ODGP) hukuki araçlarından biridir. 27 üye ülkenin dahil olduğu, ana hatlarının AB Devlet ve Hükümet Başkanları Konseyi'nce çizildiği belirli bir takım hedeflere ulaşmak için hazırlanan bir eylem planıdır. Eğer bir ortak eylem planında karar kılınırsa, gerekli insan kaynağı, uzmanlık, maddi kaynak ve teçhizat seferber edilir.

AB, üyesi olmayan ülkelerin bazı vatandaşlarına yönelik seyahat yasağı uygulamaktadır. Aralarında Robert Mugabe'nin de bulunduğu Zimbabve'nin üst düzey yöneticilerine yönelik seyahat yasağı bu konuda verilebilecek bir örnektir. Bu

yasak kararı, Zimbabve hükümetinin "insan hakları, düşünce özgürlüğü, dernekleşme ve toplantı özgürlüğüne yönelik ciddi ihlallerde "bulunmasından ötürü alınmıştır. (AB Dışişleri Politikası hakkında daha fazla bilgi için lütfen [tıklayınız.](#))

AB Mevzuatını Oluşturan Hukukî Belgeler

AB mevzuatını oluştururken değişik adları ve yaptırım güçlerini haiz hukukî belgelerden yararlanır. Bunlara örnek olarak:

AB Tüzükleri: Bunlar bütün AB üyelerinde hiçbir fark olmaksızın uygulanır. Belirlenen bir tarihte, çoğu zaman AB Resmi Gazetesi'nde yayımlandıktan kısa bir süre sonra yürürlüğe girer. AB Tüzüğü çeliştiği bir ulusal kanundan üstündür.

AB Yönergesi: Bunlar amaçlanan hedefi tanımlar fakat bu hedefe varmada kullanılacak hukukî araçların ve yolun tanımlanmasını üye ülkelerin inisiyatifine bırakır. Her yönerge, çoğunlukla AB'de kabulünden iki ya da üç yıl sonrasına denk düşen bir uygulama mühleti içerir. Bu süre içerisinde üye ülkeler yönergenin içeriğini iç hukuklarına aktarmış olmalıdır.

AB Kararı: (Tüm üye ülkelerin temsil edildiği) AB Konseyi ve Avrupa Komisyonu kararlar alabilir. Kararlar muhattaplarını bağlar.

Avrupa Yargı Ağı (Eurojust)

Eurojust 2002'de faaliyete geçen bir AB kurumudur. Merkezi Lahey'de olan bu kurum, AB ülkelerinde örgütlü suç ve sınıraşan suça karşı soruşturma ve kovuşturma sürecinin daha etkili sürdürülmesi amacı ile adlî makamlar arasında sabit bir iletişim ağıdır. Eurojust'un her AB ülkesinden bir adet olmak üzere 27 üyesi vardır. Bu üyeler kıdemli savcı, hakim ya da polis memuru olarak görev yaptıkları ülkelerindeki adlî makamlara ve soruşturma dosyalarına erişebilirler. Eurojust'ın, tüm Batı Balkan ülkeleri de dahil AB üyesi olmayan ülkeler ile 31 iletişim noktası vardır (2007). Eurojust, bu ülkelerdeki soruşturma dosyaları hakkında ilgili iletişim noktası ile çalışır.

Örneğin Nisan 2009'da Eurojust, geniş kapsamlı bir insan ve uyuşturucu kaçakçılığı dosyasında, Eurojust, **İtalya, Hollanda ve Kolombiya'da eşzamanlı ve eşgüdümlü bir şekilde tutuklamalar** gerçekleşmiştir. Kurumun soruşturmadaki rolü Kolombiya, Hollanda ve İtalya'daki adlî makamlar arasında toplantılar düzenlemektir.

Vize yol haritaları, Batı Balkan ülkelerinin, iletişim noktaları aracılığı ile Eurojust ile ilişkilerini geliştirmelerini gerekli koşturmaktadır. Amaç terörizm gibi sınıraşan suçlarla mücadelede işbirliğini arttırmaktır. Bu bağlamda Makedonya 28 Kasım 2008'de Eurojust ile **adlî işbirliği anlaşması** imzalamıştır.

Avrupa Polis Bürosu (Europol)

AB ülkelerine hizmet sunan ve herhangi bir yaptırım gücü ya da kendine ait bir polis kuvveti olmayan **Europol** teşkilatının temelleri 1993 yılında imzalanan Maastricht Anlaşması ile atılmıştır ancak kurumunve Lahey'deki merkezi 1999'dan beri faâldir.

Europol'un başlıca görevi AB kolluk kuvvetleri arasındaki işbirliğini artırmak ve böylelikle "terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer uluslararası örgütlü suçları önlemek ve bunlarla mücadeleyi etkin kılmak"tır. Europol bu görevi, karşılıklı bilgi

değişimi, istihbarat analizi, uzmanlaşma ve hazırlık programları ile yerine getirir.

**Stratejik
İşbirliği
Anlaşmaları**

Europol bütün Batı Balkan ülkeleri ile yakın işbirliği içinde olup her biri ile uyuşturucu kaçakçılığı, para aklama, yasadışı göç gibi konulara karşı mücadele amaçlı stratejik işbirliği anlaşmaları imzalamıştır. Anlaşmaların içeriği şu şekildedir:

Karşılıklı stratejik ve teknik bilgi değişimine olanak tanımak; *stratejik bilgiye* örnek olarak uygulanacak tedbirlere dair bilgi, kaçakçıların kullandığı yollar ve metotlar, tehdit değerlendirmesi ve ülkedeki suç durumu raporları verilebilir; *teknik bilgi* ise polis metodolojisi, polis güçleri tarafından alınan idarî tedbirleri içerir.

Batı Balkan ülkelerindeki ilgili birimlerin Europol ile işbirliğini sağlamak için kapasitelerini geliştirmek;

İki taraf arasındaki "işbirliği altyapısı"ndaki sorunların ortaya çıkarılması için ayırım çözümlenmesi yapmak;

Karşılıklı irtibat yetkililerinin görevlendirilmesine olanak tanımak.

**Operasyonel
İşbirliği
Anlaşmaları**

Batı Balkan ülkelere sunulan vize yol haritalarının öngördüğü bir sonraki adım "Europol ile, özellikle verilerin korunması konusunda operasyonel işbirliği anlaşmalarını imzalamak için hazırlık yapmaktır". Batı Balkan ülkeleri ile imzalanmış mevcut işbirliği anlaşmaları uygulanacak tedbirleri ve tehdit değerlendirmesinde bilgi alışverişi gibi yapısal ve stratejik konularla sınırlıdır. Operasyonel dayanışma ise suçlar, yasadışı göçmenler vs. hakkında belirli bilgilerin karşılıklı değişimini içerir. Bu dayanışmanın sağlanabilmesi için Batı Balkan ülkelerinin öncelikle **bireysel verilerin korunması** için gerekli adımları atması gerekmektedir.

FRONTEX

Ekim 2005'ten bu yana faal olan **FRONTEX** Varşova merkezli bir AB kurumudur. FRONTEX'in asıl amacı AB ülkelerinin sınır güvenliği konusunda operasyonel işbirliğini düzenlemektir. Bunu da birbirini tamamlayan bir takım faaliyetler ile sağlamaktadır. FRONTEX'in faaliyetlerinin başında AB'nin sınırlarının güvenliğine yönelik risk analizi gelir: risklerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve öncelikli olarak ele alınması Amaç, belirlenen riske karşı ne az, ne de fazla, yani "yeterli" miktarda güvenlik sağlamaktır.

FRONTEX, üye devletlerin dış sınırlarının güvenliği, sınır görevlilerinin eğitimi, ortak eğitim standartlarının oluşturulması ve sınır kontrolü ile denetimi konularında araştırmaların sürdürülmesi gibi operasyonel faaliyetlerinin düzenlenmesine yönelik çalışmalar yürütmektedir. Kurum ayrıca seyahat dokümanlarının elde edilmesi ve yasadışı olarak bulunan üçüncü ülke vatandaşlarının ülke dışına çıkartılması gibi konularda üye ülkelere destek vermektedir.

FRONTEX'in AB'ye komşu AB üyesi olmayan ülkeler ile de anlaşmaları bulunmaktadır. Bunlar, işbirliği, sınır kontrolü, eğitim ve araştırma-geliştirmede teknik dayanışma gibi operasyonel faaliyetlere odaklanmaktadır.. Nisan 2009 itibarıyla FRONTEX dokuz AB üyesi olmayan ülkenin kolluk kuvvetleri ile (vize

serbestleşmesi sürecindeki beş ülkenin dördü -Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya ve Sırbistan- dahil) işbirliğine gitmiştir. Diğer beş ülke Hırvatistan, Gürcistan, Moldova, Rusya ve Ukrayna'dır. FRONTEX ile bir yakın çalışma düzeninin hayata geçirilmesi vize yol haritaları tarafından şart koşulmaktadır.

Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO)

GRECO, Avrupa Konseyi'nin yolsuzlukla mücadeleyi denetleme kurumudur. 1999'da kurulmuştur ve merkezi Strazburg/Fransa'da bulunmaktadır. GRECO üyeliği AB ülkeleri ile sınırlı değildir (örneğin ABD de GRECO üyesidir). Avrupa Konseyi'nin bütün üyeleri GRECO'ya da üyedir. Vize serbestleşmesi sürecine dahil olan beş Batı Balkan ülkesi hem Avrupa Konseyi hem de GRECO üyesidir.

Kurumun amacı üye ülkelerin yolsuzlukla mücadele politikalarındaki eksikleri Avrupa Konseyi'nin yolsuzlukla mücadele standartları ışığında tespit ederek yasal, kurumsal ve pratik reformlar önermektir.

GRECO yolsuzlukla mücadeleyi yaptırımlar yöntemiyle değil, karşılıklı değerlendirmeler, ikna ve bir nevi sosyal baskı yoluyla yürütmektedir. Dönemsel temelde çalışır. Değerlendirme dönemleri üç ya da dört yılı kapsamaktadır. Her değerlendirme dönemi için özel bir tema seçilir; her ülke ayrı ayrı incelenir. 2007'de başlayan mevcut dönem rüşvet ve siyasal parti finansmanı konusuna odaklanmaktadır. Her dönem sonunda, GRECO önerilerinin ne kadarının yerine getirildiğini değerlendirir.

Vize yol haritaları, Batı Balkan ülkelerinin GRECO koşullarını yerine getirmelerini şart koşmaktadır.

Biyometrik Seyahat Belgelerinde Uluslararası Sivil Havacılık Kurumu ve Avrupa Komisyonu Standartları

Bir BM teşkilatı olan Uluslararası Sivil Havacılık Kurumu (ICAO) makinaların okuyabileceği seyahat belgeleri ve ihtiva ettiği biyometrik bilgiler için standartlar getirmiştir. Örneğin, biyometrik dosyalar için formatlar, yüz resmi için istenilenler (cepheden çekilen, gözlerin açık olduğu ve kırmızı çıkmadığı fotoğraflar) ve parmak izleri ile pasaportlarda kullanılan iletişim protokollerine (değiştirilebilir olmaları amacıyla) dair standartlar belirlenmiştir.

Bu standartlar 2003 ICAO biyometrik verilerin, pasaport ve makinaların okuyabildiği seyahat belgelerine dahil edilmesine yönelik tasarısında yer almaktaydı. Söz konusu belge her ne kadar tavsiye niteliğini haiz olsa da birçok ülke ICAO standartlarını uygulayarak biyometrik pasaport uygulamasına geçmektedir. Amaçlanan, kimlikte sahtecilik ve tahrifatın önüne geçilebilmesidir. Biyometrik pasaportlara dair AB mevzuatının (2252/2004 sayılı 13 Aralık 2004 tarihli AB Konseyi Tüzüğü ve ilgili belgeler) dayanağı da ICAO standartlarıdır. Ayrıntılı bilgi için **Makinaların Okuyabildiği Biyometrik Seyahat Belgeleri'ne bakınız.**

Vize yol haritaları, Batı Balkan ülkelerinin ICAO ve AB standartlarına uygun makinaların okuyabildiği biyometrik seyahat belgeleri düzenlemelerini şart koşmaktadır. Bundan amaçlanan, heme belgeler uyumlu hale getirilmesidir hem de bu bölge ülkelerinin vatandaşlarından AB'de yasadışı yollarla ikamet edenleri daha kolay tespit ederek geri gönderilmelerini sağlamaktır.

**Yasadışı
Göçmenlerin
Sınırıcı Tesbiti**

Sınırıcı tespit, yetkililer tarafından kullanılan ve ülke sınırları içerisindeki yasadışı göçmenlerin yakalanmasına olanak sağlayan bir stratejidir. Gelişmiş sınır kontrollerine rağmen çok sayıda yasadışı göçmenin ülke sınırlarından içeriye sızdığı bugünün koşullarında sınırıcı tespit stratejisi, yasadışı göçün önüne geçmede hayati bir rol oynamaktadır.

Sınırıcı tespit rastgele gerçekleşmemektedir. Strateji "bağ noktaları"na odaklanır ki bunlar, yasa dışı göç yollarının kesiştiği veya geçtiği yerler veya yasadışı göçmenlerin gizlice kaldıkları barınakların veya kaçak göçmen taşımacılığının yoğunlaştığı yerlerdir..

Batı Balkan ülkeleri, yasadışı göçmen olarak AB'ye girmek isteyen üçüncü ülke vatandaşlarının sınırıcı tesbiti stratejisini uygulamakla mükelleftir.

**Pasaportların
Kişiselleştirilmesi
Ve Dağıtım
Sürecinde
Doğruluk Ve
Güvenlik**

Kişiselleştirme, doldurulmamış (boş) şekilde kullanıma müsait olmayan pasaportların, pasaportun hamili olacak kişinin bilgileri ile (biyometrik veriler dahil) donatılması sürecidir.

Kişiselleştirme sürecinde girişi yapılan verilerin suçlular ve dolandırıcılar tarafından kullanılmaması, değiştirilmemesi ve çalınmaması güvenlik açısından hayati önem arz eder. Dağıtım sürecinde ise izinsiz şahısların doldurulmamış ya da kişiselleştirilmiş pasaport belgelerini ele geçirmesinin engellenmesi için benzer önlemler şarttır. Bu da kişiselleştirme ve dağıtım sürecinde yapılacak sistematik kontrollerle sağlanır. Bunlar arasında, "dört-göz" ilkesinin düzenli uygulanışı (önemli görevlerin en az iki kişinin denetiminde gerçekleştirilmesi ilkesi, iki kişinin yolsuzluk yapmasının tek kişiye göre daha zor olacağı düşüncesinden hareket eder) ve "görev ayrıştırması" (kapsamlı bir süreç boyunca görevler farklı bireyler arasında paylaştırılarak tek bir bireyin bütün sürece hakim olmasının önüne geçilir ve sahtecilik, tahrifat ve dolandırıcılık risklerini azaltılır) bulunmaktadır. Şifrelenmiş iletişim ve insan müdahalesinin minimuma indirgenmesi de sahtecilik, belge ve bilgilerde tahrifat ve dolandırıcılık risklerini azaltmak için yapılan teknik kontrollere örnek sayılabilir.

**LASP/SLTD
Veritabanı**

Interpol'ün bünyesinde, Çalınmış ve Kaybolmuş Seyahat Dokümanları hakkında bilgi barındıran **SLTD veritabanı** bulunmaktadır. Veritabanına, hakkında kayıp ya da çalıntı raporu bulunan milyonlarca pasaport, kimlik kartı ve vize kayıtlıdır. Bu sayede sınır kontrolünden sorumlu görevliler, dünya çapında herhangi bir ülkeye çalıntı seyahat belgeleri ve sahte kimlikle giriş yapmaya çalışan kişileri tespit edebilir. Suçluları ve yasadışı göçmenleri tespit etmek için veritabanı anahtar rol oynamaktadır. Batı Balkan ülkeleri de Interpol'un SLTD veritabanına bildirimde bulunmakla yükümlüdür.

**Elektronik
Cihazlarca Okunan
Biyometrik**

Bilgisayarlarca okunabilen ve bireylere ait biyometrik bilgilere içeren seyahat belgeleridir. Biyometrik bilgi fizyolojik (parmak izi, göz irisi şekli, el yapısı, yüz, ses ve kulak yapısı) ya da davranış özellikleri (imza) hakkında bilgi içerir ve yetkililere

Seyahat Belgeleri

şahsın kimliğinin belirlenmesi için daha hızlı ve kesin bir yöntem sunar. Biyometrik bilgiler sınır görevlilerine ve diğer kontrol kurumlarına da veritabanından faydalanma imkanı sunar: örneğin kişinin daha önce Schengen Bölgesine farklı bir isim altında giriş yapıp yapmadığının anlaşılmasını kolaylaştırır. Bu sebeplerden ötürü biyometrik seyahat belgeleri örgütlü suç, terorizm ve yasadışı göçle mücadelede anahtar rol oynar.

2004 yılında AB **2252/2004 sayılı tüzüğü** kabul ederek AB ülkelerinin pasaportlarının elektronik cihazlarca okunabilmesi zorunluluğunu getirdi. Ayrıca pasaportlarda 2006'dan itibaren şahsın dijital fotoğrafına, 2009'dan itibaren ise parmak izine yer verme zorunluluğu getirildi. Biyometrik bilgi pasaportlara yerleştirilen bir çip aracılığı ile saklanmakta ve ulusal veritabanlarında ve Schengen Bilgi Sistemi II'de (SIS II) yer almaktadır. SIS'in modern ve gelişmiş bir versiyonu olan SIS II, Schengen ülkelerindeki yetkililerin, sınırı geçmeye ve vize almaya çalışan şahıslar hakkında bilgileri ve bu konudaki politikaları kendi aralarında paylaşmasına olanak sağlar.

Göç Yönetimi

Göç, küresel ekonominin başlıca etmenleri arasında gelmektedir. Bu görüş doğrultusunda göçe yaklaşımlarda kavramsal bir evrilme gerçekleşmiş ve göçü kontrol etmek ve kısıtlamak yerine, yönetmek önem kazanmıştır.

Göç alanında en yetkili hükümetlerarası kurum olan **Uluslararası Göç Örgütü (IOM)**, **göç yönetimini** amacını, göçün sosyal ve ekonomik potansiyelinden göçmenlerin ve toplumların yararlanabilmesi olarak tanımlar. "Göç yönetiminin düzenli bir biçimde gerçekleştirilmesi" ve "yasadışı göçün kontrolü" bu amaç çerçevesinde yer alır. Bu doğrultuda, göç üzerine ampirik verilere dayanan ve gerekli yasal düzenlemeler ve idarî yapılar ile pekiştirilen kapsamlı bir göç yönetimi politikasının oluşturulması önem arz etmektedir. Göç yönetimi üzerine gerekli bilgilerin toplanması, ülke içindeki bakanlık ve diğer birimlerin işbirliğini gerektirdiği kadar uluslararası işbirliğini de gerektirir.

Göç Akınlarının Denetimi

Vize yol haritaları, göç akınlarının denetlenmesi, ülkelerin göç profillerinin güncellenmesi ve göç oran ve akınları üzerine gerekli bilgilerin toplanması ve incelenmesi amacıyla kurumsal düzenlemelerin yapılmasını Batı Balkan ülkelerine şart koşmaktadır. Göç akınlarının denetimi yasal ve yasadışı göçün yapısı ve miktarı hakkındaki verileri düzenli bir biçimde depolamayı gerektirir.

Göç profilleri

Göç profili oluşturulması, ilgili ülkenin göçe dair tüm bilgilerinin toplanması ve incelenmesidir. İlgili ülkeye gelen ve ilgili ülkeden giden göçmenler, ülke dışına çıkarılan para, göçmen toplulukları, yasadışı göç gibi konularda bilgi içeren profil ayrıca göç politikaları ve göçe dair yasal düzenlemeleri de ana hatlarıyla anlatır. 2008 yılındaki AB dönem başkanlığı görevi için hazırlanan Slovenya, Uluslararası Göç Örgütü'nden **tüm Batı Balkan ülkelerinin ve Türkiye'nin göç profillerini** derlemesini istedi. Bu profiller 2007'de tamamlandı. Batı Balkan hükümetleri bunları güncellemekle mükelleftir.

Kara Para Aklama

Kara para aklama yasadışı yöntemlerle kazanılan paranın nereden geldiğini saklamak anlamına gelir. Başarılı olduğu durumlarda aklanan kara para cezaî kimliğini kaybeder ve yasal görünüm kazanır. Cezaî suç olarak kara para aklama, örgütlü suç sonucu kazanılan gelirin (uyuşturucu satışı, silah kaçakçılığı ve fuhuş) yanı sıra yasadışı malî işler sonucunda elde edilen her türlü edinimi de kapsar (yolsuzluk, vergi kaçakçılığı ve hesaplarda sahtecilik gibi).

Kara Para aklamaya verilebilecek en bilinen örnek "smurfing" ya da Türkçesi ile "parçalama"dır. 100,000 Euro gibi yüklü miktarda bir para, 10,000'er Euro'luk küçük parçalara ayrılır ve farklı kişiler tarafından değişik hesaplara yatırılır. Bu paralar daha sonra yasadışı paranın asıl sahibinin hesabına geri yatırılır. Bankaların, belirli miktarın altındaki meblağları malî denetleme kurumlarına bildirmedikleri göz önünde bulundurulursa, yüklü miktarların küçük parçalara bölünmesinin ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılır. Kara para aklamanın diğer yöntemleri daha çetrefilli olup, hayalî kredi ödemeleri ya da sahte faturalar üzerinden gerçekleştirilebilir. Ayrıca, kara para aklamaya yönelik sıkı tedbirlere yer vermeyen offshore bankalara (örneğin Barbados, Cayman Adaları ve Belize'deki offshore finans merkezleri) yüksek miktarlarda para yatırılması da verilebilecek örnekler arasındadır.

AB'nin kara para aklamaya mücadeledeki başlıca hukukî belgesi 2005 yılında kabul edilen "**Kara Para Aklamada Malî Sisteminin Kullanımının Önlenmesine Dair Yönerge**"dir. Yönergenin amacı malî sistemin kara para aklama ya da terörizmin finanse edilmesi amaçlı kullanılmasını engellemektir. Yönerge, malî kurumların müşterilerinin malî ve hukukî durumlarını incelemekle, yani bu kurumların potansiyel müşterilerin geçmişini araştırmalarını şart koşmaktadır. Kurumlar ayrıca şüpheli para aktarımlarını takip etmek ve ülkelerindeki Malî İstihbarat Birimlerine (MİB) bildirmek zorundadır. AB Yönergesi MİB kurulmasını öngörmektedir.

Batı Balkan ülkeleri, kara para aklamanın önlenmesi ve aklamaya mücadelede ulusal bir strateji belirleyerek uygulamakla yükümlüdür. Ayrıca ihtiyaç duyulan yasal düzenlemelerin yapılması ve ilgili Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi sözleşmelerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Ulusal Bütüncül Sınır Yönetimi

Ulusal Bütüncül Sınır Yönetimi, sınır yönetiminden sorumlu kurumların kendi içlerinde ve birbirleri arasındaki işbirliğini hem ulusal hem uluslararası boyutta bütüncül hale getirerek en yüksek seviyeye getirmek adına geliştirilmiştir. Bu kurumlar arasında sınır polisleri, gümrük yetkilileri, hayvan ve bitki sağlık kontrolörleri bulunmaktadır.

Etkin sınır yönetiminin iki amacı vardır: (a) kişilerin ve malların yasal dolaşımını kolaylaştırmak (b) kaçak mallar, uyuşturucu, silah ve yasadışı göçmen girişinin ve insan kaçakçılığının önüne geçmek; salgın hastalıkların insan, hayvan ve bitkilere yayılmasını engellemek ve terör tehdidine karşı hazırlıklı olmak.

Bu iki ana amacın gerçekleşmesi için Ulusal Bütüncül Sınır Yönetimi kavramı Batı Balkanlar için üç alanda ileri işbirliği ve bütünleşmeyi öngörür:

Birimiçi İşbirliği
Kurumlararası İşbirliği

Uluslararası İşbirliği

Bu üç alanda ayrı ayrı bütünleşme ve üçünün kendi aralarında bütünleşmesi, çeşitli mevzuat hükümlerini, teşkilatlanmayı ve teşkilat yönetimini, prosedürleri, insan kaynakları ve eğitimi, iletişimi, bilgi-işlemi, altyapıyı-teçhizatı ve de bütçeyi içeren birçok faaliyet ve araçtan müteşekkil kapsamlı bir paket ile mümkündür.

Bütüncül Sınır Yönetimi, Schengen Bölgesi ülkeleri için de geçerlidir fakat burada öne çıkan nokta, ulusal sınır yetkilileri arasında işbirliğinin sağlanması ve ortak bir yasal düzenlemenin oluşturulmasıdır. **7 Mayıs 2002 tarihli Avrupa Komisyonu Tebliği ile (ki bu tebliğ ilgili alanda izlenecek siyaseti içeren bir belgedir)** AB'nin haricî sınırlarının bütüncül yönetimi sayesinde öncelikle yasadışı göçü engellemek ve terörizm ile mücadele amaçlanmıştır (AB Komisyonu'nun bu konu hakkında daha kapsamlı açıklamalarına **buradan** ulaşılabilir). Tebliğ doğrultusunda pek çok hukukî belge kabul edilmiştir. AB halihazırda sınır kontrollerini daha etkin hale getirmek ve AB'ye giriş yapanları daha doğru ve tam kayıt altına alabilmek için **yeni nesil** sınır yönetimi araçları üzerine çalışmaktadır.

Geri Dönerlerin Toplum İle Yeniden Bütünleşebilmeleri İçin Ulusal Stratejisi

AB ve Batı Balkan ülkeleri arasında sonlandırılan **Geri Kabul Anlaşmaları** doğrultusunda Batı Balkan ülkeleri AB tarafından geri gönderilen kişilerin yeniden toplumla bütünleşmelerini sağlamakla yükümlüdür. Bu amaçla Batı Balkan ülkeleri, iade edilenlerin şahsi belgelerini hazırlamak, geçici konaklama imkanı vermek, sosyal güvenlik ve sağlık hizmetleri sunmak ve çocuklar için eğitim olanaklarını da sağlamak gerekmektedir.

Geri gönderilenlerin toplumla yeniden bütünleşmesi amacına yönelik faaliyetlerin yerine getirilmesi farklı bakanlıklar ve hükümet kollarının işbirliğini gerektirmektedir. İçişleri Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı ve yerel idarelerin bunların arasındadır. Vize yol haritalarının kabulünü şart koştuğu Ülkelerine Geri Dönerlerin Toplumla Yeniden Bütünleşmeleri İçin Ulusal Strateji sayesinde, geri dönerlere destek veren bu üç aktör kurum arasında koordinasyonu sağlamaktadır.

Bireysel Verilerin Korunmasına Dair Mevzuat

Bireysel verilerin korunması, bireylere kendi haklarındaki bilgilerin toplanması ve saklanması konusunda gizlilik hakkı tanınması amacını güden bir hukukî düzenleme alanıdır. Bireysel verilerin korunması kavramı, en temel insan hakları arasında olan ve **Avrupa İnsan Hakları Ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin** 8. Maddesinde de belirtilen gizlilik hakkı temelinde oluşturulmuştur.

Verilerin korunması mevzuatının zorluğu, gözetmesi gereken dengeden kaynaklanmaktadır: bir yandan gizlilik hakkından ödün vermezken, diğer yandan ticarî hayat gereği (örneğin müşteriler hakkında bilgi) ya da idarenin ihtiyaçları nedeni ile (vatandaşların vergi bilgileri, emeklilik bilgileri, sosyal güvenceleri vs.) meşru amaçlarla bilgilerin serbest dolaşımına olanak tanımak gerekmektedir. Bireysel verilerin korunması hakkı ayrıca "ulusal güvenlik, savunma, kamu güvenliği, cezai suçların soruşturulması" gibi nedenlerle kısıtlanabilmektedir.

Birçok AB Yönergesi bu konuya odaklanmıştır. Bu yönergeler arasında **95/46/EC** Sayılı "Kişisel Nitelikteki Verilerin İşleme Tâbi Tutulmasından Ve Serbest

Dolaşımından Kaynaklanan Sorunlara Karşı Şahısların Korunması" ve 2002/58/EC Sayılı "Gizlilik Ve Elektronik İletişim" öne çıkmaktadır. İlk yönerge Batı Balkan ülkelerinin imzalayıp, onaylayıp uygulamakla mükellef olduğu 1981 tarihli Kişisel Nitelikteki **Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme'nin** ve 2001 tarihli **Ek Protokol'ün** etkisini artırdı. (AB'de şahsî verilerin korunması hakkında daha fazla bilgiyi [buradan](#) edinebilirsiniz.)

Şahsi bilgiler işlenirken, 95/46/EC sayılı yönerge "kişisel bilgilerin arızî veya yasadışı yöntemlerle yok edilmesi, arızî kaybı, değiştirilmesi, izinsiz ifşa edilmesi ya da erişilmesine karşı gerekli tedbirler [in alınmasını]" öngörür. Yönerge ayrıca AB ülkelerinden AB üyesi olmayan ülkelere verilerin taşınmasına yalnızca sözkonusu ülkenin "yeterli koruma seviyesini haiz olması" şartıyla izin vermektedir.

Suçlular, yasadışı göçmenler, vb. hakkındaki kişisel bilgilerin karşılıklı değişimine cevaz verecek şekilde Batı Balkan ve AB ülkelerindeki kolluk kuvvetleri arasında operasyonel işbirliğinin gerçekleşmesi, Batı Balkan ülkelerinin yeterli veri koruma sistemlerine sahip olması şartına bağlanmıştır.

Geri Kabul Anlaşması

AB ile AB üyesi olmayan bir ülke arasında imzalanan ve iki tarafın vatandaşlarının veya taraflardan birinden transit geçerek diğer tarafa gelmiş olan üçüncü ülke vatandaşlarının, sözkonusu diğer tarafın sınırları içerisinde bulunma veya ikamet etme şartlarını haiz olmamaları veya bu şartları kaybetmiş olmaları hallerinde geri kabulünü öngören anlaşmadır.

Geri kabul anlaşmaları mütekabiliyet öngörmelerine rağmen, asıl sorun AB vatandaşı olmayanların AB sınırları içerisinde yasadışı olarak bulunmasıdır. Pratik anlamda geri kabul anlaşmaları yasadışı göçmenleri vatandaşı oldukları ya da transit geçiş yaptıkları ülkeye geri göndermeyi amaçlamaktadır.. Bu anlaşmalar AB'nin yasadışı göç ile mücadelesinde stratejisinin parçasıdır.

Çift Taraflı Geri Kabul Anlaşması

2000 yılı itibarı ile **Avrupa Komisyonu, AB nezdinde geri kabul anlaşmaları için görüşmelere başladı.** AB geri kabul anlaşmalarının birincisi Hong Kong ile imzalandı. Bu anlaşma 1 Mart 2004'te yürürlüğe girdi. Bu tarihten önce, AB'ye üye devletler, AB üyesi olmayan bazı ülkeler ile ikili temelde geri **kabul anlaşmaları imzalamıştı.**

Geri kabul konusu, ticaret, kalkınma yardımı, dış ilişkiler **gibi alanlarda** sıklıkla gündeme getirildi ve bu alanlarda ilerleme sağlanması, yasadışı göçmenlerin AB'ye giriş yaptıkları ülkelerin geri kabul anlaşması imzalaması ile ilişkilendirildi. 2004 (**Lahey Programı**) ve 2005 yılları arasında AB, yeniden kabul anlaşmalarını daha cazip kılmak adına ülkelere bazı durumlarda *vize kolaylaştırma* imkanı sunmaya karar verdi.

Öte yandan, AB, bu paketi Batı Balkan ülkeleri gibi (ki birçok AB üyesinin bu devletlerle çift taraflı anlaşmaları vardır) Avrupa perspektifine sahip ülkelere de sunma kararı aldı. Bu karar daha ziyade diplomatik ilişkiler ve eşit muamele ilkesi gözönünde bulundurularak alınmıştı. Açıkçası, uzak ülkelere daha kolay vize başvuru prosedürleri sunarken AB'ye üyelik perspektifi olan devletlere bu imkanı

tanımamak tuhaf hatta adaletsiz olurdu.

Bosna Hersek, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan ile imzalanan AB geri kabul ve vize kolaylaştırma anlaşmaları 1 Ocak 2008 tarihinde Arnavutluk ile ise 1 Mayıs 2006 tarihinde yürürlüğe girdi. Batı Balkan ülkeleriyle yapılan anlaşmalar hakkında daha kapsamlı bilgiye *Başlangıç Noktası* ve *Vize Kolaylaştırma ve Yeniden Kabul Anlaşmaları*ndan ulaşabilirsiniz.

Uygulama Protokolleri

Geri kabul prosedürleri her bir AB ülkesi ile anlaşmanın tarafı olan AB üyesi olmayan devlet arasında imzalanan **uygulama protokollerinde** belirtilmiştir. Uygulama protokolleri, yetkili makamların ve müsait sınır geçişi noktalarının belirlenmesi, iletişim detayları (örneğin dil), refakatçi eşliğinde geri dönüş koşulları ve geri kabul için gerekli belgeler gibi konulara açıklık getirmektedir.

Sınırdışı Edilme Sebebi İle Hazırlanan Standart AB Dolaşım Belgeleri

Geldikleri veya transit geçiş yaptıkları ülke tarafından geri kabulü onaylanan kişilere, ilgi ülke tarafından kabulü şart olan ve sınırdışı edilme sebebi ile hazırlanan standart AB dolaşım belgeleri verilebilir. Bu belgeler, geri gönderilecek kişinin kimlik belgelerini yok ettiği, kimliğini açıklamak istemediği, ya da kendisine iade edilecek ülkenin teknik olarak ya da başka sebeplerle gerekli kimlik ve seyahat belgesini hazırlamadığı durumlarda elzemdir.

Mülteciler ve Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler

Mülteciler

Mültecilerin korunmasından sorumlu BM'nin ana teşkilatı olan BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), **mülteciyi** "zulüm, savaş ya da şiddet sebebiyle ülkesini terk etmek zorunda bırakılmış kişi" olarak tanımlar. Mültecinin, mensubu olduğu ırk, din, milliyet, siyasal görüş ya da sosyal grup sebebiyle zulme uğrayacağına dair yerinde endişeleri vardır. Mülteci tanımında hayati önemi haiz etmen, kişinin bir uluslararası sınırı geçmiş olmasıdır. Mültecilerin yasal statüsü 1951 tarihli **Mültecilerin Hukukî Statüsüne İlişkin Sözleşme ve bu sözleşmenin 1966 tarihli Ek Protokolü** (Cenevre Sözleşmesi ve New York Protokolü olarak da bilinir) ile belirlenmiştir. Yol haritaları, Batı Balkan ülkelerinin bu sözleşmeye uymasını şart koşturmaktadır. Bu sözleşmenin önemli koşullarından bir tanesi, göçmenlerin rızaları halefine zulüm görme endişesi yaşadıkları ülkelere geri gönderilmemesidir. (non-refoulement ilkesi)

Ülke İçinde Yerinden Edilmiş Kişiler

Ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, mülteciler ile aynı sebeplerden ötürü yerlerinden edilmiş kişilerdir. Fakat, mültecilerden farklı olarak ülke içinde yerinden edilmiş kişiler ülkelerinde kalmaya devam etmektedir ve uluslararası sınırları geçmemişlerdir. Bu nedenle uluslararası mülteciler hukukuna değil kendi ülkelerinin hukukuna tâbidirler. Ülke içinde yerinden edilmiş kişilere dair bir uluslararası mevzuat bulunmadığı için BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, **Ülke İçinde Yerinden Edilenler İçin Yol Gösterici İlkeler** adlı bir belge hazırlamıştır. Bu belgede sözkonusu durumda olan kişilerin korunmalarına yönelik haklar ve garantiler özetlenmiştir. Bu yolgösterici ilkeler ayrıca uluslararası insan hakları hukuku ve uluslararası insancıl hukukun içeriğine uygun olarak hazırlanmıştır.

Schengen Anlaşması

1985 yılında Belçika, Fransa, Almanya, Lüksemburg ve Hollanda arasında imzalanan ve sınır denetimlerini kaldırıp insan ve malların serbest dolaşımını sağlayan anlaşmadır. 1990'da anlaşmanın uygulaması için gereken koşulları içeren **Schengen Sözleşmesi** imzalanmıştır. Kuruluşundan bugüne Schengen Bölgesi pekçok kez genişlemiştir. Bugün itibarıyla 25 Avrupa ülkesi ve yaklaşık 400 milyon kişiyi kapsamaktadır.

1985 yılında Schengen Anlaşması beş ülke arasında imzalanan basit bir anlaşmayken, 1999'dan sonra anlaşma ve tüm ilgili hukuki belgeler AB hukukuna (müktesebat) dahil edilmiştir. Bu alandaki hükümler AB'ye üye olacak ülkeler için bağlayıcıdır.

Bununla birlikte, bütün AB ülkeleri anlaşmaya tam anlamıyla dahil değildir. İrlanda ve Birleşik Krallık sınır kontrollerini sürdürmeye devam ederken, Bulgaristan, Kıbrıs ve Romanya'nın Schengen Bölgesine tam olarak katılabilmek için yerine getirmesi gereken koşullar bulunmaktadır. Danimarka bazı koşulların uygulanması hususunda seçilim hakkına sahiptir. AB üyesi olmayan üç ülke ise –İzlanda, Norveç ve İsviçre– Schengen Bölgesine dahildir.

AB içi sınır kontrollerinin sonlandırılması, AB'nin harici sınırlarındaki kontrollerin güçlendirilmesi süreciyle paralel ilerlemiştir. Schengen Bölgesi'nin sınır rejiminin daha güvenli ve verimli hale getirilmesi, göç ve vize politikası, sınır denetimi ve adli işbirliği gibi alanlarda da politikaların ve idari tedbirlerin uyumlu hale getirilmesini gerekli kılmıştır.

Schengen Beyaz ve Kara Listesi

SIS ve VIS

Schengen Bölgesi'ne hangi ülke vatandaşlarının vize ile ("**Schengen Kara Listesi**") hangilerinin ise vizesiz gireceği ("**Schengen Beyaz Listesi**") 539/2001 numaralı AB Konseyi Tüzüğü'nde belirtilmektedir. Bilgisayar tabanlı bir bilgi işlem programı (Schengen Bilgi Sistemi-SIS) Schengen Bölgesi ülkelerinin ulusal yetkililerine sınır kontrolü (AB'ye giriş yapmaya ya da vize almaya çalışanlar dahil) ve uygulanacak tedbirler konularında bilgi alışverişi yapma olanağı tanımaktadır. Vizeye tâbi kişilerin Schengen ülkelerine giriş ve çıkışını denetlemek amacı ile benzer bir sistem (VIS – Vize Bilgi Sistemi) oluşturulmaktadır.

Schengen Bölgesi hakkında Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan daha fazla bilgiye, **şuradan** ulaşılabilir.

İnsan Ticareti

İnsan ticareti kavramı, zorla yaptırılacak işler, kölelik –seks köleliği de dahil– ve diğer bağımlı işlerde kullanılmak üzere (bunlara örnek olarak AB'ye yasadışı getirilen kişilerin sınırı geçebilmek için ödemeleri gereken ücreti i zorla çalıştırılarak ödemeleri verilebilir. İşveren tarafından sömürüye dayanan bu tür bağımlı işlerde işçilere adil ödeme yapılmamaktadır) kişilerin alınması, taşınması, barındırılması veya kabul edilmesini içerir. Çoğu borçlu konumunda olan insan ticareti mağdurları genellikle zorla, kandırılarak ya da dolandırılarak bu ağa düşmektedirler.

İnsan ticareti yasadışı göç ve göçmen kaçakçılığından farklıdır. Temelinde, sınırlardan kaçırılan göçmenlerin zorunlu istismarı söz konusudur. Bu durum, bir göçmenin sınırdan yasadışı olarak sokulduğu ya da kendi başına girdiği ve yasadışı

iş aradığı durumdan farklıdır.

İnsan ticareti örgütlü suç ile yakından ilişkilidir ve genellikle köleliğin modern bir versiyonu olarak tanımlanır. Mağdurların çoğunluğu kadındır ve bu kadınların kaçırılma nedenlerinin başında cinsel sömürü gelmektedir.

AB'de insan ticareti ile ilgili çerçeve mevzuat (19 Temmuz 2002 tarihli 2002/629/JHA Sayılı AB Konseyi Çerçeve Kararı) suç tanımları, cezalar, cezayı ağırlaştırıcı nedenler, yargı alanı, sınır dışı edilme, polisler arası işbirliğive adli işbirliği gibi konuları içerir (AB'nin insan ticaretine ilişkin stratejisi hakkında daha kapsamlı bilgi için [buraya](#) tıklayabilirsiniz).

2000 yılında yürürlüğe giren **BM Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi** ve 2005'te yürürlüğe giren **İnsan Ticaretine Karşı Eyleme İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi** gibi birçok uluslararası sözleşme de insan ticareti ile ilgilidir. Bu konu ile ilgili faaliyet gösteren savunma grupları ve bazı BM kuruluşları artan bir sıklıkla, insan ticaretini, insanlığa karşı işlenen suçlar kategorisinde değerlendirmektedir.

Vize Kolaylaştırma Anlaşması

Vizeye tâbikişilerin vatandaşı oldukları ülke ile AB arasında imzalanan, vize başvuru sürecini kolaylaştırma amaçlı anlaşmadır. Arnavutluk, Bosna-Hersek, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan için vize kolaylaştırma anlaşmaları geri **kabul anlaşmalarının imzası ile ilintilendirilmiştir**. Vize kolaylaştırma ve geri kabul anlaşmaları, Arnavutluk hariç 1 Ocak 2008'de yürürlüğe girmiştir. Arnavutluk için bu tarih 1 Mayıs 2006'dır.

Batı Balkan ülkeleriyle imzalanan vize kolaylaştırma anlaşmaları, normal vize rejimine kıyasla pekçok iyileştirme getirmektedir: (a) vize başvurularını sonlandırmak için azami 10 günlük müddet; (b) gezi amacının tesbiti için gerekli belgeleri açıkça belirten bir listenin hazırlanması; (c) 35 Euro'luk (Schengen vizeleri normalde 60 Euro'dur) vize ücreti ve pekçok başvuru sahibi (yakın akrabalar, çocuklar, emekliler, öğrenciler, sporcular, gazeteciler vs.) için ücret muafiyeti imkanı; ve (d) AB'ye sık seyahat edenler için birden çok girişe olanak tanıyan uzun süreli vizeler. Daha fazla bilgi için [Başlangıç Noktası](#) ve [Vize Kolaylaştırma ve Geri Kabul Anlaşmaları](#)na bakabilirsiniz.

Vize Reddi Ve Giriş İzni Reddi Oranları

Vize yol haritaları "Sonsöz" başlıklı bölümlerinde, Avrupa Komisyonu'nun, bir ülkelerin vize muafiyetine hazır olup olmadığını değerlendirirken, "o ülkenin vatandaşlarının maruz kaldığı toplam vize reddi ve Schengen Bölgesi'ne giriş izni reddi oranlarını" göz önünde bulunduracağını belirtmektedir. "Bu bağlamda, red oranlarının azalma eğilimi göstererek vize reddinin yüzde 3'e, Schengen Bölgesi'ne giriş reddi oranının da yılda toplam 1000 kişiye gerilemesinin bir gösterge olarak değerlendirileceği" bildirilmektedir.

Her iki zorunluluk da AB üye ülkeleri arasında tartışmalara yol açmıştır. Bu sebeple bu oranlara uyumun nasıl değerlendirileceği kesinlik kazanmamıştır.

Vize Reddi

Yüzde olarak ifade edilen **vize reddi oranı**, vize başvurularındaki reddedilme

Oranı

oranıdır. Teoride, düşük red oranı Batı Balkan ülkelerinin vatandaşlarının herhangi bir risk unsuru teşkil etmediklerine yönelik algıyı, yani vizeleri sona erdikten sonra Schengen Bölgesinde yasadışı olarak kalmaya devam etmeyecekleri ve suç işlemeyeceklerinin algıyı yansıtmaktadır..

Vize reddi oranını bir kriter olarak tanımlamak ise sorunludur.. İlk olarak, Schengen ülkeleri vize istatistikleri derlemek ve bu verileri AB Konsey'ine aktarmak zorundadır. Fakat Avrupa Konseyinin **yıllık olarak yayımladığı** bu veriler her zaman doğrulanamayabilir (örneğin vize başvuru sayısı ile verilen ve reddedilen vizelerin toplamı eşit olmayabilir). Son aylar hakkında güncel verilere Avrupa Komisyonu'nun ulaşımı da kolay değildir.

İkinci sorun, istatistiklerin her zaman ilgili ülkedeki durumu yansıtmamasıdır. Örneğin pek çok AB ülkesinin Kosova'da konsoloslukları yoktur. Bunun sonucunda Kosovolular vize başvurularını Makedonya'da yapmaktadır. Bu da Makedonya'nın istatistiklerini "çarpıtmaktadır". Son olarak ise vize reddi oranı çoğunlukla her ülkenin farklı olan vize politikaları (istatistiklerin gösterdiği üzere Almanya ve Avusturya, örneğin İtalya'ya oranla daha fazla vize reddetmektedir) ve konsoloslukların vize başvurusunda bulunanlara yeterli bilgi vermeleri ile doğru orantılıdır (iyi bilgilendirilmiş, vize başvuru koşullarını bütünüyle bilen adayların vize alma oranı çok daha yüksektir).

Giriş İzni Reddi Oranı

Giriş izni reddi oranı, (vizesi olmadığı ya da polis ve sınır görevlileri tarafından uygunsuzluk tespit edildiği için) Schengen Bölgesinin harici sınırlarında giriş izni verilmeyen kişilerin oranıdır. Fakat AB'nin her bir Batı Balkan ülkesi için 1000 kişilik red oranında ısrar etmesi temel bir sorunu da beraberinde getirmektedir. Sırbistan'ın nüfusu 7.4 milyon iken Karadağ'ın nüfusu 650.000'dir. Her iki ülkeden de aynı 1000 kişilik red oranını beklemek adil değildir. Bunun yanı sıra, giriş izni reddi alanında da Komisyon'un gerekli bilgiye zamanında erişebilmesi çok zahmetli bir uğraş olacaktır.